

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Нирки Єлизавети Олександрівни «Процесуальний і тактичний аспекти пред'явлення для впізнання», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» (галузь знань 08 «Право»)

Дисертація Нирки Єлизавети Олександрівни «Процесуальний і тактичний аспекти пред'явлення для впізнання», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») виконана на кафедрі кримінального процесу та криміналістики факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ. Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Донецького державного університету внутрішніх справ 27 жовтня 2021 року (протокол № 4). Тема відповідає науковому напрямку «12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» в межах спеціальності 081 «Право».

Висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Нирки Є. О. «Процесуальний і тактичний аспекти пред'явлення для впізнання» підготовлений за результатами попереднього розгляду цієї дисертації та публічної презентації Ниркою Є. О. наукових результатів зазначеної дисертації, який відбувся 14 березня 2025 року (протокол засідання кафедри кримінального процесу та криміналістики № 10/1).

Рецензенти:

1) професор кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Одерій О.В.;

2) доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 1 доктор філософії за спеціальністю 081 Право Литвиненко О.Г.

За результатами засідання було складено наступний висновок.

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

У дійсний час одним із пріоритетних завдань правоохоронних органів України, є вдосконалення процесу досудового розслідування. Із прийняттям Кримінального процесуального кодексу України 2012 р. процес досудового розслідування зазнав істотних змін, зокрема у проведенні слідчих (розшукових) дій. Особливо це стосується тих із них, які спрямовані на виявлення і дослідження слідів кримінального правопорушення у пам'яті людей та отримання відповідних показань. Такими слідчими діями є, зокрема, пред'явлення для впізнання та пов'язаний з ним допит.

У КПК України 2012 р. була істотно змінена редакція статей, що регулювали проведення пред'явлення для впізнання. В цьому вбачається

певна трансформація уявлення законодавця щодо сутності даної слідчої (розшукової) дії та вимог, що пред'являються до її проведення. Зокрема, це стосується проведення попереднього допиту, підготовки об'єктів, що будуть пред'являтися особі, оцінки результатів цієї процесуальної дії та їх використання в доказуванні. Аналіз практики показує, що органами досудового розслідування при пред'явленні для впізнання допускаються процесуальні і тактичні помилки, які найчастіше пов'язані з забезпеченням права на захист, неналежному проведенні комплексу підготовчих заходів та використанні техніко-криміналістичних засобів, застосування тактичних прийомів, що призводить до визнання отриманих доказів недопустимими. Окрім того в КПК України з'явилася окрема стаття - ст. 230 «Пред'явлення трупа для впізнання», зміст якої потребує ретельного аналізу та формулювання науково обґрунтованих рекомендацій проведення даної слідчої (розшукової) дії.

З огляду на вказані обставини потребує перегляду і переосмислення низка раніше сформульованих положень щодо підготовки і проведення пред'явлення для впізнання під час досудового розслідування, викладених в попередніх наукових дослідженнях (В. П. Бахіна, В. К. Весельського, В. І. Галагана, В. О. Коновалової, В. Г. Лукашевича, Є. Д. Лук'янчикова, М. І. Порубова, К. О. Чаплинського, В. Ю. Шепітько та інших). В наукових публікаціях українських дослідників останніх років приділяється певна увага окремим аспектам підготовки і проведення пред'явлення для впізнання (А. А. Баркара, І. В. Кубарєва, О. В. Лускатова, О. В. Мельника, І. М. Хоми, М. О. Яковенко та ін.). Але деякі з сформульованих положень щодо підготовки і проведення даної слідчої дії викладені вельми неповно, а деякі є дискусійними і потребують уточнення. Зокрема, проблемними виглядають питання визначення умов для прийняття рішення щодо здійснення пред'явлення для впізнання, як засобу отримання прямого. Актуальним є визначення чинників, які впливають на таке рішення, а також на проведення необхідного комплексу підготовчих заходів та використання техніко-криміналістичних засобів. Все це робить необхідним переосмислення багатьох положень і рекомендацій щодо врахування процесуального і тактичного аспектів пред'явлення для впізнання. Саме ці обставини й зумовлюють актуальність обраної теми дисертаційного дослідження та його завдання.

Тему дисертації визначено відповідно до комплексної наукової програми «Основні напрями реформування законодавства України у контексті Європейської інтеграції» (номер державної реєстрації 0104U004048); «Переліку пріоритетних напрямів наукових досліджень в Україні з проблем наук кримінально-правового циклу» (п. 5. Розд. V), затвердженого 30.05.2019 р. в Національній академії правових наук України; Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020-2024 роки, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11

червня 2020 року № 454 (п.п. 10, 14, 15). Тема дисертаційного дослідження затверджено рішенням Вченої ради Донецького державного університету внутрішніх справ (протокол № 4 від 27 жовтня 2021 року).

2. Наукова новизна результатів дослідження.

Дисертація Нирки Є. О. є комплексним дослідженням процесуального і тактичного аспектів пред'явлення для впізнання, в якій сформульовано та обґрунтовано низку теоретичних положень і практичних рекомендацій, які мають значення для удосконалення теоретичних положень і практики проведення пред'явлення для впізнання..

Аналіз дисертаційної роботи Нирки Є. О. дає підстави констатувати, що в ній особисто здобувачем сформульовано низку положень, висновків і пропозицій, які містять елементи новизни. Зокрема,

вперше:

- сформульована обґрунтована пропозиція щодо удосконалення редакції ст. 228 КПК України з вказівкою на мету пред'явлення для впізнання - встановлення тотожності виявленого об'єкта, який має значення для встановлення обставин вчинення кримінального правопорушення;

- визначені чинники, лише за наявності яких стає можливим прийняття рішення щодо проведення пред'явлення для впізнання;

удосконалено:

- положення щодо тлумачення процесуальних вимог (приписів) до пред'явлення для впізнання, які є основою для визначення правил його підготовки і проведення;

- положення, що стосуються переліку та характеристики підготовчих заходів до проведення пред'явлення для впізнання;

- положення і рекомендації, що стосуються дотримання певного порядку дій під час пред'явлення для впізнання, який забезпечує виконання процесуальних приписів і вирішення тактичних завдань;

дістало подальшого розвитку:

- положення щодо визначення психологічних основ формування образів у пам'яті людини та її показань, як передумови пред'явлення для впізнання;

- положення щодо здійснення психологічного впливу на особу, яка буде впізнавати, як основи тактики підготовки і проведення пред'явлення для впізнання;

- положення щодо особливостей підготовки і проведення окремих видів пред'явлення для впізнання.

3. Теоретичне і практичне значення отриманих наукових результатів дослідження.

Результати дослідження становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані:

- у правозастосовній діяльності – при здійсненні досудового розслідування, зокрема при проведенні пред'явлення для впізнання у кримінальних провадженнях;

- у правотворчій діяльності – для удосконалення чинних і розробці нових нормативно-правових актів;

- в освітньому процесі в закладах вищої юридичної освіти – при викладанні курсів кримінального процесу та криміналістики, підготовці підручників, навчальних посібників та навчально-методичних матеріалів.

4. Наукові публікації, у яких висвітлено основні результати дисертаційного дослідження, та повнота їх опублікування.

Основні наукові результати дисертації Нирки Єлизавети Олександрівни «Процесуальний і тактичний аспекти пред'явлення для впізнання» опубліковано 4-х наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях України з юридичних наук, тезах 3 доповідей на науково-практичних конференціях.

Наукові статті, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Нирка Є.О. Теоретичне обґрунтування підстав та умов пред'явлення для впізнання у кримінальному провадженні. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. №4. (81) С. 118-122.

2. Нирка Є.О. Особливості підготовки до пред'явлення для впізнання. *Часопис Київського університету права*. 2023. №3. С.21-25.

3. Нирка Є.О. Допит, що передуює пред'явленню для впізнання: психологічний аспект. *Право і суспільство*. 2024. № 2. С.262-267.

4. Історія становлення та розвитку пред'явлення для впізнання як способу отримання доказів у кримінальному провадженні. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Право*. 2024. Випуск 86 ч. 5. 2024. С.125-129.

Опубліковані тези доповідей, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Нирка Є. О. Процесуальний і тактичний аспекти пред'явлення для впізнання під час воєнного стану. *Наукові проблеми запровадження правового режиму воєнного стану в Україні: сучасний вимір*: матеріали науково-практич. онлайн-заходу 29 квітня 2022 р. Одеса. С. 194-196

2. Нирка Є. О. Процесуальний і тактичний аспекти пред'явлення для впізнання під час воєнного стану. *Діяльність державних органів в умовах воєнного стану*: між народ. науково-практич. онлайн-семінар. 29 квітня 2022 р. Кривий Ріг. С. 187-190

3. Нирка Є. О. Процесуальний і тактичний аспекти пред'явлення для впізнання у районах проведення бойових дій, або які перебувають у тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні). *Протидія кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану*: матеріали всеукраїн. науково-практич. конференції. 27 жовтня 2022 р. Кропивницький. С. 328-331

Зазначені публікації містять належне обґрунтування отриманих наукових результатів, опубліковані у виданнях, кількість та рівень яких відповідає встановленим вимогам, характеризуються повнотою викладу матеріалів дисертації, опубліковані у різних випусках (номерах) наукових періодичних видань. Серед наведених публікацій немає таких, в яких повторюються наукові результати, опубліковані раніше в інших наукових публікаціях, що вже зараховані за темою дисертації. Опублікування результатів дисертації Нирки Єлизавети Олександрівни «Процесуальний і тактичний аспекти пред'явлення для впізнання» відповідає вимогам, встановленим п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

5. Обґрунтованість і достовірність результатів дослідження.

Основні положення та наукові висновки є обґрунтованими, базуються на аналізі літератури з тематики дослідження та узагальненні практики застосування національного законодавства.

Структура дисертаційного дослідження Нирки Є. О. відповідає визначеній меті та поставленим завданням дослідження. Робота складається з анотацій, із вступу, 3-х розділів, які включають 8 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Виявлені під час попереднього обговорення дисертації недоліки були усунуті дисертантом у встановлені строки.

Загальний висновок

З урахуванням викладеного, представлена дисертаційна робота Нирки Єлизавети Олександрівни «Процесуальний і тактичний аспекти пред'явлення для впізнання» відповідає встановленим вимогам, має наукову новизну, теоретичне та практичне значення і рекомендується до захисту.

**Головуючий на засіданні
кафедри кримінального процесу та криміналістики
факультету № 1 ДонДУВС
доктор філософії з права**

Андрій КРУШЕНИЦЬКИЙ

18 березня 2025 року

Підпис Андрія Крушеницького засвідчую

**Т.в.о. начальника відділу
документування службової діяльності**

Наталя ХОЗЛУ

